

представленому проекті закону про Державний бюджет України, доцільно доповнити наступним обмеженням: «... пропозиції щодо джерел покриття додаткових видатків не повинні передбачати внесення змін до чинного податкового законодавства, спрямованих на запровадження нових видів податків, зборів та інших обов'язкових платежів (у тому числі їхнього запровадження законом про Державний бюджет України), а також підвищення податкових ставок». Таке обмеження дасть можливість збільшення обсягів видатків не перетворювати у додатковий податковий тягар для платників податків.

Усі ці та інші обмеження у сукупності з організаційними та змістовними заходами, на нашу думку, сприятимуть забезпеченню своєчасного розгляду та затвердження усіх бюджетів та створенню якісної законодавчої основи для їхнього виконання.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: закон, засади, коментар / [О.В. Турчинов, Ц.Г. Огонь, Г.С. Фролова ті ін.]; за редакцією О.В. Турчинова і Ц.Г. Огня. – К.: Парламентське вид-во, 2002. – 320 с.
2. Б'юкенен Джеймс М. Суспільні фінанси і суспільний вибір: Два протилежних бачення держави / Б'юкенен Джеймс М., Масгрейв Річард А.; пер. з англ. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. – 175 с.

Дем'янишин В. В.

Молодший науковий співробітник НДЧ ТНЕУ

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

В умовах ринкових трансформацій обсяги фінансових ресурсів бюджетних організацій характеризуються стабільними позитивними тенденціями. Однак в Україні закономірно низьким залишається внесок бюджетних організацій у ВВП, незважаючи на той факт, що ці організації здатні надавати ті ж самі соціальні послуги що й комерційний сектор за значно нижчу плату.

Дослідження фінансових ресурсів бюджетних організацій вимагає, насамперед, визначення їх змісту та методів організації.

Матеріальною основою діяльності бюджетних організацій є грошові фонди. Створені на їхній основі блага і послуги мають лише споживчу вартість, проте вартістю не володіють, вона втрачається у вживанні і таким чином завершується процес використання частки національного доходу, створюваного даними організаціями. Форми руху невиробничих фондів, які виникають у процесі створення нематеріального продукту та послуг, а також умови їх виробництва мають галузеві особливості. В цьому виді діяльності використовується головним чином розумова праця високої кваліфікації, тому у витратах, як правило, головне місце займає оплата праці. Нематеріальний продукт не підлягає накопиченню, його не можна перетворити на запас, втім він має грошову оцінку, яка дорівнює сумі витрат організації.

Фінансова політика бюджетних організацій в Україні значною мірою обумовлена особливостями побудови їх фінансових відносин. По-перше, в силу особливостей українського законодавства ці організації не генерують, а лише акумулюють та розподіляють фінансові ресурси, а тому ризик втрати джерела фінансування в більшій мірі залежить від ендогенних чинників. Звідси витікає і другий аспект – патерналістська роль інвестора та у деякій мірі насаджування ним своєї політики, що призводить до звуження фінансової стратегії бюджетної організації. По-третє, існує слабкість міжсекторіальної взаємодії учасників ринкових відносин та низький рівень внутрішнього національного інвестування.

Проведемо аналіз джерел формування фінансових ресурсів бюджетних організацій, структуруючи їх за суб'єктами відносин, від яких надходить фінансова або технічна допомога.

Державна допомога. В Україні рівень надходження коштів з державного бюджету за нашими оцінками результатів досліджень аналітичних центрів коливається в межах 11–12%. Цей рівень значно поступається показнику розвинених країн світу.

Пожертви приватного бізнесу. Спонсорська допомога носить одноразовий або хвилеподібний характер та об'єктивована пропагандистським або політичним змістом. Відсоток корпоративного спонсорства в Україні складає приблизно 20%, проте рівень ефек-

тивності таких пожертв у розвитку соціальної сфери залишається низьким.

Приватні пожертви. Відсоток благодійних пожертв фізичних осіб у благодійній діяльності в Україні досить незначний. Їх питома вага у загальному рівні надходжень на користь неприбуткових організацій складає за нашими оцінками приблизно 11%.

Іноземне фінансування і допомога. За умов недостатньої відкритості інформації щодо конкурсних програм та грантів орієнтація на одержання допомоги з-за кордону не має повномасштабного характеру охоплення бюджетних організацій в Україні. Як наслідок, партнерські стосунки цих організацій з іноземними спонсорами часто є результатом неформальних або випадкових стосунків, а не системної співпраці.

Структура надходжень фінансових ресурсів бюджетних організацій характеризує наступні тенденції в їх розвитку:

- стагнація незначного рівня надходжень з бюджету та державних цільових фондів, що вказує на досить низький рівень децентралізації соціальних послуг;
- різкий спад доходів від господарської діяльності бюджетних організацій для виконання статутних цілей, що пояснюється зменшенням обігу тіншових коштів;
- зростання доходів від благодійності з вітчизняних приватних та комерційних джерел.

Структура витрат фінансових ресурсів бюджетних організацій характеризує наступні тенденції в їх розвитку:

- стабілізація матеріальних витрат та витрат на оплату послуг;
- розширення обсягу капітальних вкладень, що виступає стабілізуючим фактором для зростання кількості послуг;
- зростання витрат на благодійність.

Одержані висновки дають можливість більш детально розглянути форми залучення ресурсів для бюджетних організацій, дозволених українським законодавством: кошти бюджетів, доходи від основної діяльності, пасивні доходи (проценти, ендавменти, дивіденди, страхові виплати, роялті), позички у грошовій та натуральній формі, непрямі методи залучення ресурсів.

Серед джерел формування коштів цих організацій найбільш розповсюдженою формою виступає бюджетне фінансування, яке може використовуватися на забезпечення їх статутної діяльності та на адміністративні витрати.

Структура джерел фінансування бюджетних організацій вирішальною мірою залежить від політики держави. Слід зазначити, що неприбутковий сектор більш чутливий до регулятивних норм держави, ніж підприємницький, оскільки він не одержує доходів, потрібних для подолання регулятивного бар'єру. А тому, саме реформування державної економічної політики у відношенні до цих організацій має стати ключовим аспектом зростання ефективності функціонування їх фінансів.

У результаті діяльності бюджетних установ безперервно здійснюється формування, розподіл та використання грошових фондів, які можна об'єднати в такі групи: фонд споживання, з якого формуються інші фонди спеціального призначення такі як: експлуатаційні фонди, фонди капітальних вкладень, обслуговуючі фонди, заохочувальні та стимулюючі фонди та фонд нагромадження, який в свою чергу включає фонд розвитку та інші.

Докладніше розглянемо деякі фінансові аспекти організації ресурсної бази бюджетних організацій в рамках правових механізмів їх фінансування в якості виробників соціальних послуг. Такі механізми визначимо як пряме (державне фінансування, стимулювання позабюджетного фінансування) та непряме (через схему соціального забезпечення, звільнення від податку, заохочувальні роботи) фінансування.

Передусім зауважимо, що методами ведення функціональної діяльності бюджетних організацій можуть бути кошторисне фінансування – за безкорисності надаваних послуг та благ, а на умовах корисності – госпрозрахунок та самоокупність. Майже всі країни-члени ЄС дозволяють подібним організаціям безпосередньо займатися комерційною діяльністю у сферах, де не працює бізнес (недостатня норма прибутку) і де немає достатньої кількості таких послуг з боку держави чи органів місцевого самоврядування. Таким чином, платні послуги європейських організацій (тобто всі доходи, крім бюджетних субсидій і приватних пожертв) становлять

46–54%. Задля того, щоб така діяльність бюджетних організацій не перетворювала їх на комерційну структуру, в європейську практику введені обмеження у вигляді тестів.

Головним недоліком розвитку фінансів бюджетної сфери, на нашу думку, виступає відсутність довгострокової фінансової стратегії її розвитку в умовах зменшення донорських ресурсів. Розмір допомоги від іноземних або приватних фондів продовжує скорочуватися, в той час як місцеві корпоративні пожертвування та урядові контракти і гранти тільки починають з'являтися. Бюджетні організації мають потребу в підвищенні свого професійного рівня та технічного оснащення, в розробці стратегічних планів і довгострокової стратегії змін в структурі їх ресурсів. Зрозуміло, що головне питання не в кількості цих організацій, а в якості їх роботи. Розвиток ресурсних центрів, асоціацій бюджетних організацій – важливе загальне питання для соціально орієнтованих організацій. Здатність бюджетних організацій через такі механізми працювати разом з державними та комерційними структурами, забезпечувати вільний обмін інформацією та прийняття спільних стандартів створить довіру до цих організацій, допоможе залучати ресурси, необхідні для виконання місії суспільної користі.

Проведений аналіз фінансового становища українського бюджетного сектора показав, що він практично не має власного фінансового підґрунтя, це робить проблематичним його подальший розвиток.

В умовах відносної стабільності кредитно-банківської системи вважаємо за доцільне розширення практики використання пасивних доходів, насамперед, застосування процедури ендавменту як джерела додаткового фінансування організацій.

Доповнення та урегульованості вимагає і легітимність ведення господарської (у тому числі комерційної) діяльності бюджетних установ. З цією метою необхідним кроком, на нашу думку, виступає розробка проекту закону щодо порядку ведення основної та підприємницької діяльності цими організаціями, в якому будуть сформовані єдині вимоги до такої діяльності. Головним принципом законопроекту має стати одержання податкових пільг та фінансова підтримка держави в обмін на деякі обмеження діяльнос-

ті бюджетних організацій, контроль за спрямуванням доходів на основну діяльність, цільове використання коштів, прозорість звітності.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: закон, засади, коментар / [О.В. Турчинов, Ц.Г. Огонь, Г.С. Фролова та ін.]; за редакцією О.В. Турчинова і Ц.Г. Огня. – К.: Парламентське вид-во, 2002. – 320 с.

2. Зятковський І.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник / І.В. Зятковський. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 356 с.

Дем'янюк А. В.

Викладач кафедри фінансів

ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЙ БЮДЖЕТНИХ ПРОЦЕДУР

Бюджетний процес на локальному рівні в умовах демократичних та ринкових трансформацій має бути відображенням ефективного стратегічного прогнозування та цільового планування місцевого бюджету на основі прогнозів та програм соціально-економічного розвитку підвідомчої території з метою досягнення визначених цілей, що реалізуються в процесі виконання місцевих бюджетів. Виконання місцевих бюджетів є центральною стадією бюджетного процесу на місцевому рівні та відображає рівень забезпечення суспільних потреб підвідомчої території.

Від рівня організації та результативності виконання місцевих бюджетів залежать якісні показники соціально-економічного розвитку підвідомчої території та ефективність реалізації стратегічних засад бюджетної політики на локальному рівні. Роль і значення виконання місцевих бюджетів у бюджетному процесі визначаються моделлю фінансових відносин у суспільстві на конкретному етапі соціально-економічного розвитку країни [1, с.442].

Відповідно до Бюджетного кодексу України виконання місцевих бюджетів забезпечують Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповід-